

Fritidsnämnden

Policy för yttrande- och meddelarfrihet och visselblåsning för fritidsnämndens ansvarsområde

Politikerinitiativ från Martin Hellströmer och Ulf Öberg (S) den 5 mars 2014

Förslag till beslut

Fritidsnämnden avslår förslagen om att anta en policy för yttrande- och meddelarfrihet och visselblåsning för sitt ansvarsområde och att föreslå kommunfullmäktige att anta en för hela kommunen.

Sammanfattning

I ett politikerinitiativ har två ledamöter i fritidsnämnden föreslagit att fritidsnämnden för sitt ansvarsområde skulle ta fram en policy för yttrande- och meddelarfrihet och visselblåsning och föreslå kommunfullmäktige anta en för hela kommunen. Stadsledningskontoret konstaterar i sin beredning att meddelarfriheten, efterforskningsförbudet och yttrandefriheten enligt grundlagen inte blir starkare genom en särskild policy antagen inom Nacka kommun. När det gäller det som kommit att kallas visselblåsare bedömer stadsledningskontoret att de sätt att delge misstankar om oegentligheter som redan finns är tillräckliga.

Ärendet

Vid fritidsnämndens sammanträde den 5 mars 2014, § 27, ingav Martin Hellströmer och Ulf Öberg (S) ett så kallat politikerinitiativ om att fritidsnämnden för sitt ansvarsområde skulle ta fram en policy för yttrande- och meddelarfrihet och visselblåsning och föreslå kommunfullmäktige anta en för hela kommunen. Fritidsnämnden remitterade förslaget till stadsledningskontoret för beredning.

Innehållet i förslaget

Martin Hellströmer och Ulf Öberg (S) föreslår följande i sitt politikerinitiativ.

”Vi hemställer (...) om att Fritidsnämnden utarbetar en yttrande-, meddelarfrihets- samt visselblåsarpolicy för Fritidsförvaltningens verksamhet, politiker och medarbetare, och att Fritidsnämndens ledamöter gör en gemensam framställan till kommunfullmäktige om att anta en motsvarande policy för Nacka kommuns samtliga förvaltningar.”

Förslaget motiveras med att alliansmajoriteten och tjänstemannen försöker skrämman oppositionen till tystnad genom att upplysa ledamöter och ersättare i nämnden om att "absolut sekretess" förelåg för de handlingar som skickades till nämnden inför att den skulle fatta beslut om vilken anbudsgivare som skulle få i uppdrag att driva kommunen två simhallar. Politikerinitiativet säger inget särskilt om visseblåsardelen i förslaget.

Begrepp på området offentlighet och sekretess

För att förstå utredningen av förslagen i detta politikerinitiativ behöver man först få en del begrepp på området offentlighet och sekretess förklarade. Förslagen i initiativet grundar sig till viss del på missförstånd om innebörden i några sådana begrepp.

Offentlighets- och sekretesslagen innehåller vad man skulle kunna kalla fyra nivåer av sekretess, där begreppen är standardiserade i lagtexten. I de tre första nivåerna ska alltid göras en prövning av om sekretess föreligger. På den fjärde nivån görs ingen prövning, där avgör lagtexten att sekretess alltid föreligger. För tydlighetens skull numrerar stadsledningskontoret beskrivningarna nedan från 1-4, där 1 är den lägsta nivån av sekretess.

1. Lägsta nivån av sekretess anges som att sekretess gäller "om det av särskild anledning kan antas" att någon lider skada eller men.
2. Näst lägsta nivån definieras som "om det kan antas att" någon lider skada eller men.
3. Nästa nivå definieras med orden att sekretess gäller "om det inte står klart att" någon inte lider men eller skada.
4. Högsta nivån av sekretess anges med att sekretess gäller/uppgift inte får lämnas... Det finns inget utrymme för bedömning.

För nivå 2-4 finns begrepp som används (beteckningar), när man talar om typen av sekretess. Beteckningarna på nivå 2-4 används generellt i hela landet, de är inte specifika för Nacka.

Nivå 2 kallas sekretess med rakt sekretessrekvisit eller "svag sekretess".

Nivå 3 kallas sekretess med omvänt sekretessrekvisit eller "stark sekretess".

Nivå 4 kallas "absolut sekretess" och hör samman med att man inte gör någon sekretessprövning. Begreppet används av professor Alf Bohlin i hans litteratur om offentlighetsprincipen.

Sekretessprövning är inte sammankopplat med meddelarfrihet/efterforskningsförbud. De är separata saker. Inom de områden där det råder meddelarfrihet görs ingen sekretessprövning, den som vill lämna uppgifter till massmedia i syfte att de ska publiceras gör det helt utan sekretessprövning. Den koppling som finns är att lagstiftningen anger inom vissa områden där sekretess gäller, får man inte lämna uppgifter ens till massmedia i publicerings-syfte, det är dock inte en fråga om sekretessprövning då heller.

Användningen av begreppet absolut sekretess är helt kopplat till om det finns utrymme för sekretessprövning eller inte, inte om meddelarfrihet/efterforskningsförbud råder eller inte.

Stadsledningskontorets utredning och förslag

Meddelarfrihet, efterforskningsförbud och yttrandefrihet föreligger i Nacka kommun genom grundlag. Styrdokumentet "policy" är ett nedskrivet uttryck som är avsett att definiera ett förhållningsätt i en fråga som är en kommunal angelägenhet. Det finns inte något utrymme för kommunen att definiera om meddelarfrihet, efterforskningsförbud eller yttrandefrihet utöver vad som redan gäller enligt grundlagens bestämmelser. Enligt stadsledningskontoret tillför det inte något värde till styrningen av kommunen att i en policy tala om att förtroendevalda och medarbetare att lagen gäller. Stadsledningskontoret avstyrker därför såväl att fritidsnämnden tar fram en policy om dessa saker för egen som att nämnden föreslår kommunfullmäktige att anta en sådan.

När det gäller det som har kommit att kallas visselblåsare så har kommunen en funktion på sin hemsida som den som anonymt vill anmäla misstankar om fusk eller andra oegentligheter kan använda. Den finns tillsammans med information om hur man kan kontakta både kommunfullmäktiges revisorer och internrevisionen. I medarbetarpolicyn finns särskilt skrivet om att arbetsplatser genomsyras av öppen kommunikation och att medarbetare vågar berätta om problem. Som arbetsgivare vill Nacka kommun att medarbetarna ska tala om ifall någon verkar göra något oegentligt. Alla tips/anmälningar som kommer in utreds så långt det är möjligt. Det är självklart för kommunen att massmedia är ett alternativ för den som inte vill eller kan vända sig till sin chef eller till någon annan ansvarig i kommunen. Den som vill påtala oegentligheter har funktioner för att göra det.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen med anledning av politikerinitiativet har inte några direkta ekonomiska konsekvenser.

Bilagor

Fritidsnämndens beslut 5 mars 2014§, § 27

Initiativ från Martin Hellströmer och Ulf Öberg (S)

Helena Meier
Stadsjurist
Stadsledningskontoret